

Hallituksen esitysluonnos perusopetuslain muuttamisesta

Johdanto

Opetus- ja kulttuuriministeriö on valmistellut luonnoksen perusopetuslain muuttamisesta. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi puhelinten ja muiden mobiililaitteiden käyttöä siten, että laitteiden käyttö oppitunnin aikana sallittaisiin vain tiettyihin laissa säädettyihin tarkoituksiin. Lisäksi koulun olisi annettava tarpeelliset järjestyssäännöt laitteiden käytöstä ja säilytyksestä. Lisäksi lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että aluehallintovirastot voisivat ottaa myös oma-aloitteisesti tutkittavaksi, onko perusopetuslaissa tarkoitettu opetus järjestetty lain mukaisesti. Lisäksi lakiin ehdotetaan lisättäväksi aluehallintovirastojen käytettävissä olevista sanktioista. Luonnoksessa ehdotetaan lisäksi lisättäväksi esi- ja perusopetuksen tavoitteisiin liikunnallinen elämäntapa. Esityksessä ehdotetaan lisäksi kumottavaksi yleinen asetuksenantovaltuutus ja samalla valtuuksia päivitetään perustuslain edellyttämien täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden vaatimusten mukaiseksi. Lisäksi ehdotuksessa esitetään muuta säädöshuoltoa.

Muutokset esitetään tulevan voimaan 1.8.2025, mutta opetuksen tavoitteita koskeva muutos on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.8.2026.

Esitys toteuttaa pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelmakirjausta, jonka mukaan hallitus vahvistaa opettajien ja rehtoreiden toimivaltuuksia puuttua opetusta häiritsevään toimintaan. Hallitusohjelmakirjauksen mukaisesti hallitus tekee tarvittavat lainsäädäntömuutokset mobiililaitteiden käytön rajoittamiseksi. Esitys toteuttaa lisäksi pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelmakirjausta, jonka mukaan hallitus vahvistaa aluehallintovirastojen toimivaltuuksia koulujen laillisuusvalvonnassa. Hallitusohjelmaan on lisäksi kirjattu, että perusopetuslakiin lisätään liikunnallisen elämäntavan edistäminen.

Lausuntopyyntö, jakelu ja lausunnon antaneet

Hallituksen esityksen luonnos oli lausunnoilla 28.10.2024—22.11.2024. Hallituksen esityksen luonnoksesta on pyydetty lausunnot keskeisiltä viranomaisilta ja sidosryhmiltä, kuten aluehallintovirastoilta ja kunnilta.

Esitykseen annettiin yhteensä 80 lausuntoa. Lausunnon antoivat Aivoliitto ry, Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia, Erilaisten oppijoiden liitto ry, Espoon kaupunki, Finlands svenska lärarförbund FSL, Finlands Svenska Skolungdomsförbund FSS rf, Förbundet Finlands Svenska Synskadade rf, Förbundet Hem och Skola, Helsingin kaupunki, Helsingin yliopisto, Helsingin yliopiston Svenska social- och

kommunalhögskolan, Hengityслиitto ry, Invalidiliitto ry, Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry, Jyväskylän kaupunki, Jyväskylän yliopisto, Kajaanin kaupunki, Kansallinen audiovisuaalinen instituutti, Kehitysvammaisten Tukiliitto ry, Kehitysvammaliitto, Keskuskauppakamari, Kotitalousopettajien liitto - Husshållslärarnas förbund ry, Kotkan kaupunki, Lappeenrannan kaupunki, Lapsiasiavaltuutetun toimisto, Lastensuojelun Keskusliitto, Liikenneturva, Liikunnan ja terveystiedon opettajat ry, Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto, Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue, Mannerheimin Lastensuojeluliitto ry, Mediakasvatusseura ry, MIELI Suomen Mielenterveys ry, Miesten tasa-arvo ry, Mikkelin kaupunki, Nuorisotutkimusseura, Näkövammaisten liitto ry, Oikeusministeriö, Opetusalan Ammattijärjestö OAJ, Opetushallitus, Oulun yliopiston DigiWellbeing-tutkimusryhmä, Paimion kaupunki, Pelastakaa Lapset ry, Savonlinnan kaupunki, Seinäjoen kaupunki, Siuntion kunta, Sivistysala ry, Suomen Diabetesliitto ry, Suomen eOppimiskeskus ry, Suomen erityiskasvatuksen liitto ry., Suomen Judoliitto ry, Suomen Kuntaliitto ry, Suomen Kuurosokeat ry, Suomen Liikunnan Alueet ry, Suomen Luokanopettajat ry, Suomen Nuorisolääkärit ry, Suomen Nuorisovaltuustojen Liitto ry, Suomen Olympiakomitea, Suomen Opettajaksi Opiskelevien Liitto SOOL ry, Suomen opinto-ohjaajat ry, Suomen Rehtorit ry, Suomen UNICEF ry, Suomen Vanhempainliitto ry, Tampereen kaupunki, Tampereen yliopiston normaalikoulu, Terveystiedon ja hyvinvoinnin laitos THL, Tietosuojavaltuutetun toimisto, Turun kaupunki, Turun yliopisto, Valtion liikuntaneuvosto, Valtiovarainministeriö, Vammaisfoorumi ry, Vantaan kaupunki, Varhaiskasvatuksen Opettajien Liitto, Åbo Akademi ja viisi yksityishenkilöä.

Lausuntojen keskeinen sisältö

Puhelinten ja muiden mobiililaitteiden osalta useat lausunnonantajat kokivat esityksen hyvänä ja kannatettavana. Moni lausunnonantajista katsoi esityksen yhdenmukaistavan käytänteitä ja selkeyttävän mahdollisuuksia puuttua laitteiden häiritsevään käyttöön oppitunneilla. Useissa lausunnoissa nostettiin myös esiin esityksen merkitys työrauhan ylläpitämisen parantajana, vaikkakin osa lausunnonantajista katsoi, ettei esitys muuta nykytilaa. Useat lausunnonantajat katsoivatkin, että laitteiden kieltäminen olisi tarpeellista oppituntien lisäksi myös välitunneilla ja ruokatauoilla.

Osa lausunnonantajista katsoi, että esitystä tulisi täsmentää ja selkeyttää puhelinten ja muiden mobiililaitteiden säilyttämisen ja haltuunoton osalta. Useat lausunnonantajat kiinnittivät huomiota myös siihen, että puhelimen tai muun mobiililaitteen käyttämisen tulisi olla oppitunneilla luvallista myös apuvälineenä.

Aluehallintovirastojen laillisuusvalvonnan osalta useat lausunnonantajat pitivät esitystä kannatettavana ja hyvänä. Useat lausunnonantajat katsoivat esityksen parantavan lapsen oikeusturvaa sekä yhdenvertaisuutta alueilla. Osa lausunnonantajista katsoi kuitenkin aluehallintovirastojen laillisuusvalvonnan laajentumisen ongelmalliseksi ja ohjauksen merkitystä jälkikäteisen oikeusturvan sijasta korostettiin. Osa lausunnonantajista katsoi myös, että esitystä tulisi täsmentää ja selkeyttää aluehallintovirastojen oma-aloitteisen toimivallan osalta. Moni lausunnonantaja kiinnitti myös huomiota aluehallintovirastojen riittävien resurssien ja osaamisen merkitykseen sekä etukäteisen informaatio-ohjauksen tärkeyteen.

Liikunnallisen elämäntavan osalta useat lausunnonantajat pitivät esitystä kannatettavana. Useat lausunnonantajat kiinnittivät huomiota liikunnan merkitykseen lasten kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin osalta ja esitystä pidettiin näin ollen hyvänä. Useat lausunnonantajat kuitenkin katsoivat esityksen toteuttamisen edellyttävän konkreettisia toimenpiteitä ja lausunnoissa kiinnitettiin huomiota riittävien resurssien ja koulutuksen merkitykseen.

Säädöshuollon osalta moni lausunnonantaja piti esitystä hyvänä. Lausunnonantajat pitivät kannatettavana lapsen edun ensisijaisuuden lisäystä esiopetuksen osalta. Moni lausunnonantaja piti myös kurinpitoon ja turvaamistoimiin liittyviä muutoksia kannatettavina, mutta lausunnonantajat katsoivat esityksen olevan myös osin epäselvä ja edellyttävän täsmentämistä.

Lausunnot ovat luettavissa osoitteessa <https://okm.fi/kaikki-okm-hankkeet> tunnuksella OKM051:00/2024.